Тэма. *Я І МАЯ ШКОЛА. ВУЧЭБНЫЯ ЗАНЯТКІ*

Мэта: арганізаваць назіранне за вымаўленнем гука [ч] у беларускай мове, вучыць правільна вымаўляць гук [ч] у словах; пазнаёміць са словамі і выразамі тэматычнай групы "Вучэбныя заняткі", уводзіць іх у актыўнае выкарыстанне, фарміраваць уменні асэнсаванага ўспрымання беларускай мовы на слых, вучыць расказваць па малюнку, выхоўваць цікавасць да роднай мовы.

Абсталяванне: падручнік, сшытак, каляровыя алоўкі, фламастары.

Ход урока

1. Маўленчая размінка

1) Паслухайце як я вымаўляю песеньку вераб'я і скажыце, якія асаблівасці вы пачулі?

На штыкетніку
Каля сметніку
Верабей сеў: –
Чыў-чыў-чыў! –
Свае пальчыкі лічыў.
С.Шушкевіч.

У беларускай мове гук [ч] вымаўляецца цвёрда. Вымаўленне ізаляванага гука [ч]. Назіранне за асаблівасцямі артыкуляцыі.

Чым займаўся верабей? (Вымавіць адказ хорам словамі верша.)

2) – Паслухайце лічылку і назавіце словы, у якіх ёсць гук [ч].

Раз, два, тры, чатыры,
Кошку грамаце вучылі.
Не чытаць, не пісаць,
А за мышкамі скакаць.

Правільна вымавіце словы з гукам [ч]. Чаму вучылі кошку? Успомніце, як вымаўляецца гук [г] у беларускай мове?

3) А цяпер вывучым лічылку. (вучні хорам паўтараюць за настаўніцай, а потым некалькі вучняў – індывідуальна.)

2. Лексічная праца

Дамінуючы лексічны матэрыял: урок, перапынак, расклад урокаў, матэматыка, чытанне, пісьмо, праца, занятак, адказ вучня, пытанні настаўніка, практыкаванне, літары.

1) Адгадайце загадкі і адкажыце на пытанні.

Як называецца той час:
Калі адзін піша белым па чорнаму,
А ўсе астатнія чорным па беламу? (урок - урок)
Сябры, пабраўшыся за рукі,
вядуць усіх нас да навукі.
Яны – у кнізе, у газеце,
Іх павінны ведаць дзеці. (буквы - літары)
Як называецца паўза паміж урокамі? (перерыв - перапынак)
Не піў, не еў.
А крычыць як ашалеў. (звонок - званок)
Куды можа клікаць школьны званок? (на ўрок і на перапынак)

2) Сягодня на ўроку мы пагаворым пра вучэбныя заняткі. Ці такія яны як у кошкі? Давайце ўспомнім, як называюцца ўрокі, якія ў вас ёсць у раскладзе (в расписании, расклад - расписание).

Математика – матэматыка
Чтение - чытанне
Письмо - пісьмо
Рисование - маляванне
Физкультура - фізкультура
Труд – праца

Якія назвы прадметаў гучаць па-другому, не так, як па-руску? (назвы прадметаў паўтараюцца хорам і індывідуальна). Як называецца час паміж урокамі?

3) Паслухайце тэкст.

У школе.

Дзеці прыйшлі ў школу. Яны падрыхтавалі да ўрока падручнікі, сшыткі, ручкі. Празвінеў званок. Вучні селі за парты. Па раскладу першы ўрок беларускай мовы. У клас заходзіць настаўніца Алена Пятроўна. Пачынаецца ўрок. Настаўніца вучыць, задае пытанні. Вучні чытаюць, пішуць, расказваюць і адказваюць на пытанні. Ім цікава. Вось і канец урока. Празвінеў званок і запрасіў (пригласил) вучняў на перапынак. Наступны ўрок – матэматыка.

Адкажыце, куды прыйшлі дзеці? Што яны рыхтуюць да ўрока? Які першы ўрок па раскладу? Што робіць настаўніца? Што робяць вучні на ўроку? Куды запрасіў дзяцей школьны званок? Назавіце словы з гукам [ч].

4) Гульня “Перакладчык”

Я буду называць вам словы па-руску, а вы будзеце перакладаць на беларускую мову.

Учебник –

Тетрадь –

Расписание –

А цяпер я буду называць вам словы па-беларуску, а вы будзеце перакладаць на рускую мову.

Адказваць на пытанні –

Запрасіць на перапынак –

Матэматыка -

3. ***Аўдзіраванне***

1) Казачнік Бай запрашае вас на казку, у якой пойдзе гаворка пра птушыную навуку. Казка называецца “Птушыны каласок”. Разгледзьце малюнкі. Хто жыў на птушыным двары?

2) Паслухайце казку.

Пшанічны каласок

Жылі на адным двары курачка Сакатушка, гусак Шыпун ды індык Балбатун.

Курачка даглядала сваіх куранятак, грэблася на сметніку, шукала зярнятак. А гусак Шыпун і індык Балбатун толькі шпацыравалі (*прогуливались*) ўзад і ўперад па двары, як важныя паны, ды заўсёды вялі між сабою спрэчкі аб тым. хто з іх важнейшы і разумнейшы.

- У мяне галава большая, - хваліўся гусак, - дык і розуму ў ёй больш! Індык з гэтым не згаджаўся.

- Галава ў цябе вялікая, гэта праўда, ды дурная, - казаў ён.

- Ну, няхай сабе галава дурная, - адказваў гусак, - затое нос які вялікі ў мяне! Моцны (*крепкий*), цвёрды, прыгожы (*красивый*)... А ў цябе што за нос - смех адзін! Чарвяк, а не нос!

І гусак і індык былі страшэнныя гультаі. Яды шукаць сабе ленаваліся і таму часта галадалі.

Аднаго разу знайшла курачка каля плота пшанічны каласок. За-радавалася, засакатала на ўвесь двор:

- Ко-ко-ко! Глядзіце, які цудоўны (*чудесный*) каласок я знайшла!

Пачулі пра такую навіну Шыпун і Балбатун.

-Ану, пакажы!

Курачка паказала ім каласок. Індык панюхаў каласок сваім носам-чарвяком.

- Так, так, - сказаў ён, - каласок і праўда цудоўны. Трэба яго змалаціць.

- Ага, ага, - згадзіўся і гусак. - Трэба змалаціць. Тады будуць зярняткі. А яны смачныя (*вкусные*)... Ага, ага!

- Добра, - сказала курачка. - А хто яго змалоціць?

- Толькі не я! - адказаў гусак. - Я тоўсты, мне цяжка цэпам (*молотило*) махаць.

- Дык што ж, ты хочаш, каб я малаціў? - горача забалбатаў індык. Я табе не парабак (*работник*)!

- Ну добра, - сказала курачка, - я сама змалачу.

Пайшла яна на ток і змалаціла пшанічны каласок. Прынесла зярняткі і цешыцца (*радуется*):

- Глядзіце, якія цудоўныя зярняткі! Падышлі да зярнятак і гусак з індыком.

- Так, так, - сказаў індык. - Цудоўныя зярняткі.

- Ага, ага, - пацвердзіў гусак.

- Іх трэба змалоць ды напячы булак, - падаў разумную параду індык.

- Ага, ага, - згадзіўся гусак. - Пшанічныя булкі мяккія, як мой пух. А смачныя якія!

- Добра, - сказала курачка. - А хто змеле пшанічныя зярняткі?

- Толькі не я! - буркнуў гусак. - Мне цяжка ў млын хадзіць.

-1 не я! - усклікнуў індык. - 3 такою простаю работаю і дурны гусак справіцца.

- Ну што ж, - сказала курачка, - калі так, то давядзецца мне самой ісці ў млын (*на мельницу*).

Усыпала яна зярняткі ў торбачку і панесла ў млын. Там змалола і прынесла муку дахаты.

- Ах, якая бялюткая мука! - засакатала курачка на ўвесь двор.

Індык панюхаў муку.

-Так, так, - сказаў ён, - добра пахне. Значыць, смачныя будуць булкі.

- Ага, ага, я ж казаў, што смачныя! - уставіў слова і гусак.

- Ну, а хто спячэ з гэтай мукі булкі? - запыталася курачка. Гусак пакруціў галавою:

-Я не ўмею...Індык адказаў:

- Я хоць і ўмею, ды не хачу. Няхай гусак пячэ.

- Ну добра, - сказала курачка, - тады я сама спяку.

Такі прыемны пах пайшоў ад булак па ўсім двары, што ў гасака і індыка аж слінкі пацяклі.

А трэба сказаць, што яны даўно нічога не елі і так выгаладаліся, што нават спрачацца перасталі, хто з іх важнейшы ды разумнейшы.

- Хадзем у хату, - сказаў індык, - відаць,булкі ўжо гатовы.

- Ага, ага, - адказаў гусак. - Хадзем, брат, у хату.

Прыйшлі індык з гусаком у хату, а там курачка з печы булкі дастае. Мяккія, румяныя, пахучыя.

- Так, так, - весела загаварыў індык, - якраз у пару прыйшлі.

- Ага, ага, - заківаў галавою гусак і першы падаўся за стол. Індык – за ім.

Але курачка спыніла іх:

- Чакайце! Не спяшайцеся, панове! Перш чым садзіцца за стол, адкажыце мне на мае пытанні.

- Давай свае пытанні! - сярдзіта прашыпеў гусак. - Толькі хутчэй.

- Дык слухайце! Хто пшанічны каласок знайшоў?

-Ты, курачка, вядома, ты знайшла, - адказалі індык і гусак у адзін голас.

- Хто змалаціў каласок?

- Ты, курачка, змалаціла.

- Хто зярняткі ў млын насіў?

- Ты насіла...

- А хто дровы сек, у печы паліў, пшанічныя булкі пёк? Пераглянуліся паміж сабою індык з гусаком і адказалі:

- Ты, вядома... За гэта табе і слава.

- Дык вось, - сказала курачка Сакатушка, - каму слава, таму і булкі. А вы, гультаі (*бездельники*), ідзіце прэч адгэтуль! Ко-ко-ко! Дзеткі, бяжыце сюды хутчэй.

Пазбягаліся з двара кураняткі і пачалі з курачкай частавацца свежымі пшанічнымі булкамі.

А галодныя гультаі індык і гусак зноў заспрачаліся, хто з іх важнейшы ды разумнейшы.

3) Што аднойчы знайшла курачка Сакатушка? Што вырашылі зрабіць з каласком? Разгледзьце малюнкі і раскажыце, што зрабіла курачка з каласком. Праінсцэніруйце падзеі, адлюстраваныя на апошнім малюнку. Хто з герояў казкі вам падаўся смешным, хто ганарлівым, а хто працавітым? Каму б вы адрасавалі прыказку “На чужы каравай рот не разявай”.

4) ХВІЛІНКА АДКРЫЦЦЯЎ

а) Назвы якіх свойскіх жывёл вы пачулі ў казцы? Якія з іх вы ўжо ведаеце? Якія пачулі ўпершыню?

б) Разгледзьце ў сшытку малюнак, назавіце, каго на ім бачыце. Размалюйце яго.

5) Як адказвала курачка, калі гусак і індык не пагаджаліся малаціць каласок, малоць муку, пячы пірагі? Калі пагаджаюцца, то па-беларуску кажуць “добра”.

Практыкаванне “Падумай і адкажы”: Настаўнік выказвае прапановы, а дзеці, калі трэба, адказваюць “добра”. (Напрыклад: пакажы, калі ласка, падручнік; дай мне, калі ласка, сшытак).

4. Вынік урока

- Які гук вымаўляецца асабліва ў беларускай мове?
- Як трэба вымаўляць гук [ч]?
- Назавіце словы з гэтым гукам.
- Пра каго вы слухалі казку?
- Якія беларускія словы вы запомнілі на гэтым уроку?